

23.11.2021

Kaj smo prispevali mednarodni delavnici o dolgotrajni oskrbi, ki je posvetila pozornost stanju v Sloveniji

Ključne »sestavine« dobrega sistema oskrbe, ki starejšim omogoča kakovostno življenje

Naloga držav je, da starejšim zagotovijo dostop do oskrbe in drugih storitev, ki jih potrebujejo, da lahko živijo dostojno in samostojno življenje, ter da se lahko sami odločajo med različnimi možnostmi, ki so jim na voljo. Pomembno načelo pri tem je dostojanstvo starejših ljudi, ki imajo pravico do oskrbe in avtonomije. Pri pravici do oskrbe gre med drugim za vprašanje ustreznega življenjskega standarda, vključno z zagotavljanjem socialnih in zdravstvenih storitev brez diskriminacije, cenovno dostopno in v lokalnem okolju.

Z vidika avtonomije pa je pomembno, da se starejšim ljudem zagotovi samostojno odločanje o tem, kako in kje želijo živeti, ter podpora in skrb, ki ju potrebujejo in želijo.

Dober sistemi oskrbe bodo ljudem zagotovil, da so svobodni, avtonomni in neodvisni – z eno besedo, močnejši. Pomagali bodo, da se bomo počutili del naših skupnosti in jim še naprej prispevali kot enakopravni člani družbe, katerih glasovi štejejo in so slišani. Doseganje tega bi moralo biti končni cilj politik in storitev.

Če strnemo: Oskrba daje moč; Oskrba podpira in omogoča vključevanje in sodelovanje; Ko prejmemo oskrbo, se počutimo bolje; Oskrba nas podpira, da ostanemo vključeni v skupnost, prispevamo k družbi in sodelujemo.

Dober sistem oskrbe bo zagotovil: Vključevanje starejših v družbo na vseh ravneh; Vključenost starejših v sprejemanje odločitev; Modeli oskrbe, ki so osredotočeni na ljudi; Podporo starejšim, da lahko dostojno še naprej živijo v svojih domovih; Dovolj ustreznih bivalnih kapacitet za starejše, npr. domov za starejše; Kakovostno oskrbo in storitve za vse po dostopnih cenah in v lokalnem okolju.

Sedanje stanje

Starejši ljudje pri nas dolgo niso bili prioriteta države.

Tudi ob odsotnosti epidemije dejansko stanje v sistemu oskrbe ni zadostno pokrivalo potreb. Potreba po boljši ureditvi in izboljšanju stanja pri izvajanju oskrbe je ves čas naraščala.

Kriza Covid pa je razkrila vse slabosti in pomanjkljivosti regulacije ter dejansko stanje v praksi, ki izvira tudi iz dolgoletnega pomanjkanja možnosti usklajevanja s potrebami.

Vlada si trenutno prizadeva za izboljšanje stanja, predvsem v smislu povečevanja zmogljivosti v domovih, izboljševanja plač ter spodbujanja zaposlovanja strokovnega in celotnega kadra. Obeti

za zaposlitev večjega števila kadrov so slabi, saj v Sloveniji preprosto ni dovolj usposobljenih ljudi za zdravstveno in druge vidike oskrbe, ki bi jih lahko zaposlili. Vendar pa usposabljanja potekajo. Vlada širi tudi podeljevanje koncesij za zadovoljevanje potreb po oskrbi.

Tudi po sprejemu Zakona o dolgotrajni oskrbi, se številne njegove določbe ne bodo mogle uporabljati takoj. Potrebna bodo izvedbena pravila, organizacijske spremembe in operacionalizacija sistema financiranja. Nekatere določbe pa se bodo po besedilu zakona lahko

Pričakovanja ljudi

Naši ljudje želijo ostati v svojem domu čim dlje. Pričakujejo, da bo zakon omogočil in strukturiral tovrstno dolgotrajno oskrbo. Kljub temu imamo veliko število prošenj za sprejem v institucionalno varstvo. V določenih situacijah in pogojih oskrba na domu ni več mogoča.

Starejši se zavedajo, da mora zakon urediti tudi pravice pripadnikov mlajših generacij, če potrebujejo storitve dolgotrajne oskrbe. Pričakujejo da bodo pogoji oskrbe boljši. Pričakujejo enake možnosti in jasne informacije o svojih pravicah. Pričakujejo enako obravnavo ne glede na način in lokacijo oskrbe, želijo tudi preko svojih združenj sodelovati v sistemih odločanja. Pričakujejo, da bodo stroški oskrbe v višini, kot jo bodo lahko pokrili, s čimer ne bodo obremenjevali svojcev, kot se zdaj pogosto dogaja.

Pojavlja se vse več zasebnih investitorjev, ki bi gradili domove za starejše. Naši ljudje niso pretežno naklonjeni takšni rešitvi – možen razlog so cene oskrbe. Večina ima veliko zaupanje v javne storitve.

Podobnosti med državami EU

- Vprašanje starejših in dolgotrajne oskrbe je potisnjeno na rob družbenih agend,
- Na strani oblasti ni dovolj volje, da bi starejše vključili v proces odločanja, čeprav se odločitev nanaša nanje,
- Starejši se zavedajo, da je treba v dolgotrajno oskrbo vključiti tudi mlajše, če potrebujejo tovrstne storitve,
- Povsod primanjkuje strokovnega osebja,
- Poklicni negovalci so slabo plačani, nizke plače so vzrok za fluktuacijo in nizko zanimanje ljudi za to delo,
- Ponekod, pa tudi v Republiki Sloveniji, velja mnenje, da gre pri dolgotrajni oskrbi predvsem za zdravstvene storitve. To ni res. Po nekaterih virih podatkov imajo zdravstveni posegi manjši delež.
- Družinski člani, predvsem ženske, so povsod obremenjeni s skrbjo za svojce, njihov prispevek k družbi pa ni priznan in ovrednoten.
- Pomoč prostovoljcev, ki opravljajo pomembna podporna dela za boljšo kakovost življenja ljudi, ki živijo sami doma (kot so pomoč pri osebnih opravilih, gospodinjstvu, druženju z oskrbovanci, ohranjanju socialnih stikov ipd.), mora biti zakonsko opredeljena.

Kaj pričakovati od EU

- Da bo strategija dosegla umestitev problematike dolgotrajne oskrbe v državah EU na višjo raven v seznamu njihovih priorit.
- Da bo EU opozorila na nujno uporabo načel, kot so enakost, nediskriminacija, avtonomija, državljanstvo, sodelovanje in vključenost v normativne podlage oskrbe in podpore.
- Opredelitev in uskladitev vseh vrst minimalnih standardov, ki se zahtevajo v institucionalni in dolgotrajni oskrbi na domu,
- Zavzemanje za izboljšanje delovnih pogojev in plač poklicnih negovalcev,
- Pomoč pripoznati in ovrednotiti delo družinskih članov, ki skrbijo za starejše sorodnike z opredelitvijo možnih oblik zaposlitve ali nagrajevanja.
- Podpora delu prostovoljcev
- Podpora nastajajočim novim idejam in inovativnim oblikam dolgotrajne oskrbe.

Rosvita Svenšek, predsednica Strokovnega sveta

Jožica Puhar, podpredsednica